

Галина Шевцова¹, Світлана Лінда²

¹ доктор архітектури, доцент кафедри основ архітектури
і архітектурного проектування,

Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

e-mail: shevtsova.gv@knuba.edu.ua

orcid: 0000-0002-2401-8104

² доктор архітектури, професор, завідувач кафедри дизайну та основ архітектури,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів

e-mail: svitlana.m.linda@lpnu.ua

orcid: 0000-0001-6963-6101

ІСТОРИЧНИЙ СПОСІБ ДІЇ ТА СУЧАСНІ ПРОЦЕСИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ДАВНІХ МІСТ ЯПОНІЇ (НА ПРИКЛАДІ ХАГІ, ОНОМІЧІ ТА ОМІ ХАЧІМАН)

© Шевцова Г., Лінда С., 2020

<https://doi.org/10.23939/sa2020.02.237>

У статті розглянуто сучасні процеси і креативні стратегії ревіталізації давніх міст Японії: Хагі, Ономічі та Омі Хачіман. На цих прикладах виявлено пряму залежність між історичною моделлю управління і сучасною рушійною силою ревіталізації, кожного з міст, що дозволяє говорити про існування феномену їх сталого історичного способу дії, який зберігається і зараз.

Ключові слова: ревіталізація, Японія, давні міста, історичний спосіб дії, Хагі, Ономічі, Омі Хачіман.

Постановка проблеми

Проблема збереження історичної пам'яті давніх історичних міст сьогодні набуває особливого значення через посилення світових процесів глобалізації, яка стала рушійною силою міграції людей та ресурсів до столиць та інших великих міст, а тим часом невеликі історичні міста поступово втрачають життєздатність та занепадають. У деяких невеликих містах ця проблема успішно вирішується завдяки зусиллям місцевої влади чи активного населення, проте, у більшості випадків запустіння прогресує.

Мета статті. Японія є прикладом країни, де процес відродження малих історичних міст проходить успішно, із застосуванням різноманітних, часто, нетрадиційних, креативних методів та творчих ідей. Тому ми обрали Японію для вивчення досвіду відродження історичного міста з метою подальшого його застосування в Україні. Досліджуючи процеси та методи ревіталізації давніх міст Японії, було виявлено залежність між сучасною рушійною силою ревіталізації та специфікою місцевої історичної моделі їх управління. Дослідження проводилось на прикладах історичних міст Хагі, Ономічі та Омі Хачіман, розташованих у різних регіонах країни (рис. 1).

Стан вивчення питання

Проблема ревіталізації історичних міст Японії є відображенням надсучасних процесів розвитку суспільства, тому практичні здобутки на місцях тут, як правило, випереджають теоретичні праці. А втім, великий вклад у цю галузь зробив професор Масаюкі Сасаки (Sasaki M., 2003, р. 17–30), який довгий час займався теоретичними і практичними питаннями ревіталізації малих і

середніх міст, а також селищ Японії. Основні ідеї М. Сасакі ґрунтуються на методах пожвавлення життя історичних міст шляхом їх приєднання до різноманітних культурних міжнародних програм. Зокрема, особливу увагу він надає варіанту ревіталізації малих міст у рамках входження до мережі Креативних міст Юнеско (UNESCO Creative Cities Network). Вагомий вклад у розвиток теоретичного питання ревіталізації історичних міст Японії зробив також Тамоцу Ямаде, що з 1990 року обіймав посаду мера міста Канадзава, де надуспішно застосовував свої ідеї на практиці (Shevtsova Anna, 2014, р. 117–123). Однак, зв'язок між історичною моделлю управління та рушійною силою сучасних процесів ревіталізації міста, наскільки нам відомо, є повністю новаторською науковою тематикою, що до нашого дослідження не була сформульована. Тому основними матеріалами для нашої роботи слугували не стільки теоретичні праці попередників, скільки “живі факти” спілкування з виконавцями та учасниками ревіталізаційних процесів японських міст, робочі інтерв'ю, фактологічні розвідки, а також внутрішні робочі документи мерій (річні звіти та ін.), мапи, туристичні буклети, газетні публікації, спогади активістів та інші матеріали щодо кожного з досліджуваних міст. Дослідження було виконане в рамках наукового гранту японської фундації Хакухо (Hakuho Foundation).

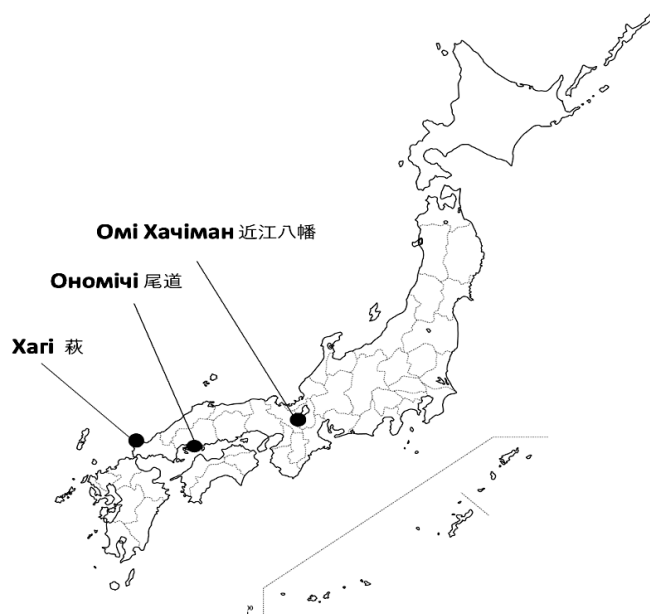

Рис. 1. Мапа розташування об'єктів дослідження на території Японії

Обговорення питання

1. Хагі (префектура Ямагучі)

Хагі (萩) – давнє замкове місто, розташоване на південному сході Хонсю, у префектурі Ямагучі. Починаючи з періоду Едо (1603–1868), місто процвітало завдяки розвитку економіки, промисловості та ремесел під керівництвом кмітливих та креативних правителів феодалного клану самураїв Морі. У 1863 р. родина Морі переїхала до найближчого великого міста Ямагучі. Шукаючи нових економічних джерел існування для підлеглих самураїв, що залишилися в Хагі, феодали Морі ініціювали в їх садибах розвиток своєрідних фермерських господарств з промислового вирощування рідкісного місцевого фрукту, так званого *хагі-нашумікан*, тобто, літнього мандарина. Цей бізнес мав успіх і не потребував надмірних зусиль, тож самураї охоче перетворювали свої величезні резиденції на мандаринові сади. У результаті вони не продавали та не ділили свої міські землі, як то зазвичай ставалося в інших містах через збідніння прошарку самураїв, тому первісне планування Хагі збереглося практично без змін (рис. 2).

Рис. 2. Історична тканина міста Хагі: мапа періоду Едо, що актуально досі; збережена квартальна забудова самурайських садиб; залишки старовинної плавильної печі (пам'ятка ЮНЕСКО)

Під час промислової революції епохи Мейджі (1868–1912) в Хагі потужно розвивалася промисловість: суднобудування, металургія та інші галузі. У 2015 р. кілька промислових об'єктів Хагі епохи Мейджі були зареєстровані в ЮНЕСКО як частина загальнодержавних “пам'яток промислової революції Мейджі в Японії: чорна металургія, суднобудування та видобуток вугілля” (明治日本の産業革命世界遺産, див. рис. 2). Для управління новою культурною спадщиною в Хагі було створено музей *Хагі Мейрін Гакуи* та туристично-інформаційний центр, розташовані у будівлі колишньої початкової школи періоду Мейджі. У цій будівлі також розміщується “Рада з промоції геопарку Хагі”, що здійснює діяльність національного проекту геопарк, до мережі якого Хагі приєдналося у 2018 р. Діяльність проекту геопарк пов'язана з науковим, науково-популярним та картографічним дослідженням унікальних вулканічних територій міста Хагі та навколишнього регіону.

Рух за збереження історичної пам'яті в місті зародився у 1970-х роках, коли працівники мерії та місцеві активісти утворили “Хагі о-айсуру кай” (“Асоціацію любителів Хагі”). Наприкінці 90-х років, за участю науковців та громад під керівництвом мера Кодзі Номура народилася ідея “Музею Хагі Мачідзю Хакубуцукан” (“Музей Хагі – як цілого міста”), яка полягає не лише у збереженні кожної будівлі в місті Хагі, але і в збереженні всього міста та його довкілля як музею під відкритим небом. На сьогодні мерія та її філіал – музей Хагі Мачідзю Хакубуцукан керують усіма заходами, що проводяться щодо збереження історичного образу міста, надаючи субсидії на ремонт приватної житлової забудови старих кварталів, ініціюючи різноманітні заходи місцевих громад, а також координуючи менеджмент, музеєфікацію та громадське використання історичних будинків, що перейшли у власність міста (у співпраці з Асоціацією туристичних гідів Хагі). Зокрема, показовими є приклади музеєфікації та організації туристичного відвідування садиб родин Кікуя та Кубота (рис. 3)

Рис. 3. Музеїфіковані резиденції родин Кікуя та Кубота в Хагі

Існують також і унікальні місцеві креативні заходи поживлення міста. Зокрема, це створення детальних мап різних районів Хагі за активної участі місцевих мешканців, які вміщують у цих картах історії про цікаві місця свого району або відшукують та позначають місцеву цінну архітектуру. Хорошим прикладом є знахідка мешканцями району Хамамацу-чо старовинного корабельного доку періоду Едо, побудованого кланом Морі, та згодом забутого (рис. 4), який зараз спільними зусиллями мерії та громади було реставровано та пристосовано під зал для невеликих концертів. Користуються популярністю також і організовані мерією екскурсії містом з використанням старовинних мап періоду Едо, якими у наш час в Хагі можна керуватися практично без поправок.

Рис. 4. Старий корабельний док у припортовому кварталі Хамамацу-чо у Хагі

Мерія також підтримує діяльність місцевих традиційних галузей виробництва, таких як кераміка Хагі-які та вирощування знаменитих літніх мандарин. Для збереження техніки їхньої посадки у Хагі в 2009 року було створено “Центр мандаринів Хагі”, де популяризують не лише практичний досвід посадки апельсинових дерев, але й проводять різноманітні заходи та виставки.

Неважко помітити, що місто Хагі, яке історично очолювалося правителями клану Морі, що активно дбали про розвиток регіону, і тепер демонструє ту саму схему проведення ревіталізаційних заходів, рушійною силою яких стала місцева влада. У місті спостерігається дуже мало ініціатив місцевих громад, підприємств, ремісників чи окремих городян. Вони, як правило, лише підтримують діяльність мерії.

2. Ономічі (префектура Хірошіма)

Місто Ономічі (尾道), що розташоване на березі внутрішнього моря Сето, у префектурі Хірошіма, з раннього середньовіччя процвітало як транспортно-логістичний центр. Сьогодні ландшафт морського проливу шириною 200–300 метрів, між берегом Ономічі та островом Мукайшіма, визнаний історичною спадщиною Японії. В епоху Мейджі з відкриттям залізниці *Санйо* населення Ономічі суттєво зросло, місто стало одним з найбільших в східній частині префектури Хірошіма: тут перетиналися транспортні шляхи судноплавства та залізниці. Проте на початку 1965 р., внаслідок промислової урбанізації, сусіднє місто Фукуяма також стало швидко розвиватися і врешті затьмарило Ономічі. Однак, Ономічі все ще є одним з важливих міст регіону. Історичний центр міста розташований на крутому пагорбі, у вузькому проміжку між горами та морем, то ж його часом називають *Сака-но мачі* (“місто на схилі”). Завдяки своєму розташуванню та незвичайному краєвиду, Ономічі став улюбленим місцем молодіжних тусовок, а також популярним туристичним осередком. Міські панорами часто стають знімальними кіномайданчиками, тут проводять мистецькі фестивалі. Оскільки Ономічі є відправним пунктом шосе *Шіманамі* – мальовничої мостової дороги

через дрібні острови внутрішнього моря Сето до Шікоку, з 2015 р. місто також стало популярним серед прихильників велосипедного туризму.

Центральний район *Сака-но-мачі* забудований історичними віллами купців XVII–XIX ст. Проте зараз багато з цих будинків стоять занедбані та покинуті, оскільки через складний рельєф їх проблематично експлуатувати, ремонтувати та доглядати. Сьогодні кількість спорожнених будинків в Ономічі постійно збільшується, внаслідок старіння населення, і загальна їх кількість становить вже понад 300. Серед покинутих будинків є унікальні пам'ятки періодів Едо та Мейджі, багато з них мають особливий оригінальний дизайн та привабливу атмосферу. Збільшення кількості туристів не вирішує проблеми покинутих будинків центру міста.

В Ономічі ініціатива реконструкції та ревіталізації забудови центральних кварталів просувається спільними зусиллями багаточисленних груп активістів, включаючи приватних осіб, громадські асоціації та бізнес-компанії. Одними з найцікавіших є групи *Іхатов Ономічі*, *Ономічі Акія Сайсей Прожект* та *Discover-link Setouchi Development Company*.

Іхатов Ономічі – це особистий авторський проект відомого токійського художника Шюнджі Сонояма, який, переїхавши до Ономічі, у 1997 р. відремонтував старий занедбаний приватний будинок у районі *Сака-но-мачі* та відкрив у ньому кафе “Совиний дім” (*Onomichi Empty Houses Regeneration Project*). З того часу продовжуються заходи щодо відродження старих і покинутих будинків цього кварталу, та перетворення їх у так звані “замки Іхатов” (власний термін Ш. Сонояма). Завдяки цій діяльності з'явилися магазини, кафе та галереї кварталу *Іхатов*, такі, як Художній музей *Манекі Неко* (традиційного японського Кота, що приносить успіх), Садове кафе *Ономічі Д'Арбре* та Художня галерея *SAKABar*. Перед проведенням реставраційних заходів, Ш. Сонояма досліджує кожну будівлю, визначаючи її стан та художню цінність. Ремонтується не все, а лише найважливіше, що дозволяє зберегти чарівну атмосферу старовини та підвищує романтичну привабливість будівлі. На вузькій крутій дорозі між відремонтованими будинками кварталу *Іхатов* виставляються предмети мистецтва, такі як коти *Фукуіші* (розмальовані Соноямою коти з морських каменів), створюючи у закопелках старої забудови кварталу неповторну атмосферу іншої реальності та чарівного світу. На вулицях центру міста розміщено близько 1000 котячих каменів, їх пошуки стали розвагою для багатьох туристів та мешканців міста. Вузький засаджений камфорними деревами схил кварталу *Іхатов* біля святилища *Ушітора* отримав назву *Неко-но Хосомічі* (Вузька дорога кота), що безпосередньо перегукується з назвою поетичного щоденника відомого японського середньовічного поета Мацуо Башьо *Оку-но Хосомічі* (Вузькі обхідні дороги). Квартал *Іхатов* і справді рясніє не лише кам'яними, а й живими котами – улюбленцями місцевих мешканців та туристів (рис. 5). Адже Ш. Сонояма також розпочав проект підтримки безпритульних міських котів, зробивши їх символом Ономічі.

Рис. 5. Коти в просторі Ономічі (проект Ономічі Іхатов)

Громадський проект *Ономічі Акія Сайсей Прожект* (Проект регенерації порожніх будинків Ономічі) під керівництвом Масако Тойота, також відновлює занедбані будинки Ономічі та перепрофілює їх під нові функції. Проект співпрацює з місцевими мешканцями, органами самоврядування та іншими громадськими організаціями міста. Покинуті будинки ремонтують та перетворюють на дешеві орендовані короткострокові помешкання, гостели та приміщення іншого громадського призначення. Передбачається, що це допоможе збільшити потік індивідуальних туристів в Ономічі. Будівлі, які складно адаптувати під житлову функцію, перетворюють у сувенірні магазини, ательє, галереї, майстерні, будинки для проведення семінарів тощо. Проект розпочався за підтримки волонтерів понад 10 років тому. Зараз вже відновлено близько 20 покинутих будинків та надано їм нової функції (рис. 6). Серед них: репрезентативне помешкання *Ономічі Гауді*, будівля торгівельної компанії *Кітамура Йошінтен*, апартаменти *Санген-я*, гостели *Сака-но-іе*, *Міхараші-тей* та *Анаго-но-Недоко* тощо [11]. Для тих, хто бажає переїхати до Ономічі, проект *Акія Сайсей* надає консультації, та проводить оглядовий тур по порожніх будинках міста. Також надає допомогу у переїзді та реконструкції. Активістами проекту була створена база даних занедбаних будинків Ономічі (*Банк Ономічі Акія*). Завдяки діяльності цього громадського об'єднання (у співпраці з мерією Ономічі) понад 100 вільних будинків зараз отримали нове життя.

Рис. 6. Відроджені будинки проекту *Акія Сайсей*: *Ономічі Гауді*, *Анаго-но-Недоко*, *Міхараші-тей*

Компанія-девелопер *Discover-link Setouchi*, розташована в найближчому місті Фукуяма, також відновила кілька великих спорожніх будівель в Ономічі. Зокрема, втілено в життя проект під назвою “U2”, завдяки якому відремонтовано закинутий портовий склад та адаптовано його під оригінальний вело-готель та торгові площі. Нещодавно закінчено проект під назвою “Сад ліхтарів Ономічі” (*Lantern Onomichi Garden*), який перетворив покинутий кондомініум та кілька давніх купецьких резиденцій на схилі центрального району Ономічі на комфортний готель, ресторан, сад та комплекс приміщень для проведення громадських заходів.

Цими трьома прикладами асортимент громадських та волонтерських організацій, що розгорнули свою ревіталізаційну діяльність в Ономічі далеко не є вичерпаним. Але навіть з наведених вище трьох прикладів стає зрозуміло, що спосіб вирішення проблеми спорожніх будинків в Ономічі є унікальним. Це приклад, коли мерія пасивно підтримує ініціативи місцевих громадських об'єднань, волонтерів, приватних осіб та підприємців, що активно співпрацюють між собою. Сама ж мерія ніколи не виступає ініціатором змін у місті. Це повністю відповідає історичній ситуації Ономічі як портового та транспортно-вузлового поселення, що історично розвивалося, не маючи феодалного правління, на засадах самоврядування місцевих громад та комерсантів.

3. Омі Хачіман (префектура Шіга)

Під час періоду Момояма (1568–1603) територія міста Омі Хачіман (近江八幡) була власністю Тойотомі Хідецугу, племінника тодішнього правителя Японії Тойотомі Хідейоші. У 1585 р. Хідецугу побудував тут відвідний канал під назвою *Хачіман-борі*, щоб дозволити вантажним суднам заходити в місто з озера Біва. Після спричиненого політичними умовами самогубства Хідецугу в 1595 р., його замок занепав, але навколишнє замкове місто продовжувало процвітати як торговельний осередок, завдяки тому, що тут у великій кількості проживали знамениті на всю країну своєю чесністю та добропорядністю купці провінції Омі (тодішня назва цього регіону).

У другій половині ХХ ст. канал *Хачіман-борі* втратив свою судноплавну роль і почав занепадати. У 1972 р. мерія Омі Хачіман оголосила про плани засипати занедбаний канал та побудувати на цьому місці нову магістраль. Однак місцевий мешканець Гохей Кавабата очолив громадський рух, що консолідувався проти знищення каналу. Активісти почали займатися очищенням каналу і врешті відродили його. У відповідь мерія Омі Хачіман скасувала плани ліквідації каналу. У 1992 р. історичний канал та навколишній міський пейзаж отримали статус заповідної території, яка зараз приваблює в місто багато туристів (рис. 7). Особливо цікавим є те, що у 1998 р. міським головою був обраний той самий активіст Гохей Кавабата. У 2004 р. за клопотанням мерії Омі Хачіман до японського Закону про охорону культурних цінностей було внесено зміни щодо системи охорони важливих культурних ландшафтів. В результаті цього у 2006 р. *Хачіман-борі*, найближча річка *Чьомейджі* та навколишні ландшафти озера Біва були зареєстровані першим номером у новоствореній охоронній мережі важливих культурних ландшафтів Японії (重要文化的景観) як природно-культурний комплекс “Омі Хачіман но Суіго” (Водні шляхи Омі Хачіман) (Water ways of Omi Nachiman). Сьогодні, започаткована Омі-Хачіман мережа налічує вже близько 70 охоронних культурних ландшафтів в усіх куточках Японії.

Рис. 7. Омі Хачіман та канал Хачіман-борі

Сьогодні мерія Омі Хачіман реалізовує різноманітні проекти, метою яких є збереження міського краєвиду та активізація громадського життя. Зокрема, було створено систему субсидій на ремонт старого приватного міського житла. Сьогодні в Омі Хачіман є понад 100 спорожнених історичних будинків. Для проведення заходів, пов'язаних з цією та іншими проблемами, мерією Омі Хачіман була створена компанія Масае. Діяльність компанії фокусується на місцевій природі, історії та культурі, акумулює державно-приватні інвестиції та поділяється на три основні напрямки: використання культурного ландшафту; використання історичних ресурсів та спорожнених міських будинків; розвиток міста у галузі людських ресурсів та освіти. У співпраці з мерією та декількома університетами, компанія Масае координує процес здачі пустих міських будинків в оренду, перетворюючи їх на невеликі музеї, туристично-інформаційні центри, майстерні чи громадські

простори, оригінальні крафтові магазини тощо. Особливий інтерес представляє також спільний з Кіотським університетом проект вивчення природних та традиційних екосистем міста Омі Хачман і навколишніх сіл (13 Town Development Company Masse).

У той же час, місто Омі Хачіман має сильну місцеву громаду, яка зберігає традиційну систему районних рад. Для громади Омі Хачіман важливі традиційні фестивалі та роль знаменитої міської святині: святилища синто Хімура Хачіман-гу. Молодь міста активно бере участь у фестивалях (таких, як Весняний фестиваль купців Омі Сагічо, фестиваль вогню Хачіман тощо), успадковуючи і творчо розвиваючи давні традиції міста.

Отже, ми можемо зробити висновок, що відповідно до історичної ситуації (змішана феодально-самоврядувальна модель правління), в Омі Хачіман працює модель спільних зусиль з ревіталізації, де мерія і громада міста діють скоординовано. До того ж, на прикладі мера Гохей Кавабата можна зауважити, що тут керівництво та громада міста в певному сенсі є єдиним цілим.

Загалом, картина формування японських міст змішаної моделі правління знаходить певні історичні аналогії і в Україні (Шевцова Г. В., 2002, с. 1–18).

Висновки

Підсумовуючи, стає зрозумілим, що співвідношення рушійних сил у процесі ревіталізації в містах Хагі, Ономічі та Омі Хачіман є принципово різним. У випадку Хагі, роль місцевої адміністрації є головною. В Ономічі є домінуючою сила місцевих громадських об'єднань, бізнесу та приватних осіб. У випадку з Омі Хачіман простежується надзвичайно цікаве явище, коли місцева адміністрація та громада працюють разом, щоб оживити місто. Цілком можливо, що ревіталізація міста може бути успішною незалежно від того, хто її ініціює, але у Хагі, Ономічі та Омі Хачіман помітна пряма залежність між сучасною рушійною силою процесів ревіталізації та історичною моделлю управління цих міст. Це дає підстави констатувати, що у містах Японії існування феномену сталого історичного способу дії – зберігається і активно проявляється і зараз.

Зокрема, для феодальних замкових міст, які в минулому перебували під прямим самурайським правлінням, зараз властива схема проведення заходів ревіталізації зверху вниз, де основна рушійна ініціатива належить місцевій адміністрації (як наприклад у Хагі). Портові та комерційні міста з історично незалежною системою управління, на сьогодні характеризуються схемою проведення ревіталізаційних заходів знизу вгору, де основна ініціатива належить місцевим громадам та індивідуумам (як, наприклад, в Ономічі). Історичні міста самурайського правління з добре розвиненою торгівлею та, відповідно, – системою самоврядування, характеризуються змішаною схемою рушійних сил ревіталізації з двосторонніми ініціативами як місцевої влади, так і мешканців (як, наприклад, в Омі Хачіман).

Бібліографія

- Sasaki M. 2003. Kanazawa : A Creative and Sustainable City. *Policy science* 10(2), *Ritsumeikan University*. P. 17–30.
- 佐々木雅幸. 創造都市への挑戦 産業と文化の息づく街へ. 一東京: 岩波書店, 2015. 309 p . (Sasaki Masayuki. Содзотосі е но чьосен. Сангьо то бунка но ікідзуку мачі е. Токіо : Ивамишьотен, 2015. 309 с.) [in Japanese].
- Sasaki M. Cultural Cluster and Cityscape in Kanazawa and Yokohama. *The quarterly journal of Economic studies* 36 (1/2), 59–78, 2013–09, Osaka City University.
- 山出 保. 金沢の気骨—文化でまちづくり. 一東京: 北国新聞社, 2013. 10 p. (Ямаде Тамоцу. Канадзава но кікоцу – бунка де махідзукурі. – Токіо: Ивамишьотен, 2015. – 309 с.) [in Japanese].
- 山出 保. まちづくり都市 金沢. 一 岩波新書, 2018. – 238 p. (Ямаде Тамоцу. Махідзукурі тоші Канадзава. – Іванамішіншьо, 2018. 238 с.) [in Japanese].
- Shevtsova Anna, 2014. The Creative City Kanazawa: Creative Strategies for Cultural Preservation and Urban Development. Magisterial thesis of Master of Arts, Global and Area Studies. University of Wyoming, P. 117–123

Шевцова Г., 2017. Творчі стратегії ревіталізації історичного міста Канадзава, Японія // *Архітектурний вісник КНУБА*, № 11–12. К.: КНУБА, С. 219–223.

Шевцова Г. В., 2018. Современные японские стратегии ревитализации малых исторических городов: системный подход и креативность // *Современная архитектура мира: сб. научн. статей Рос. акад. архитектуры и строит. наук, НИИ теории и истории архитектуры и градостроительства. М. : Спб.: Нестор – История, 2. Вып. XI. С. 204–225.*

Whole Town Hagi Museum (Hagi Machijyu Hakubutsukan) [Electronic resource] Available at: <https://www.city.hagi.lg.jp/site/machihaku/h30533.html> (accessed: 05.08.2020) [in Japanese].

Onomichi IHATOV [Electronic resource] Available at: <https://ihatov.in> (accessed: 05 08 2020) [in Japanese].

Onomichi Empty Houses Regeneration Project (Onomichi Akiya Saisei Projekuto). [Electronic resource] Available at: <http://www.onomichisaisei.com/> (accessed: 05.08.2020) [in Japanese].

Water ways of Omi Hachiman (Omi Hachiman no Suigo) 近江八幡の水郷 [Electronic resource] Available at: <https://www.shigabunka.net/archives/119> (accessed: 05 08 2020) [in Japanese].

Town Development Company Masse (Machizukuri-kaisha Masse) [Electronic resource] Available at: <https://www.facebook.com/massee.jp/> (accessed: 05.08.2020) [in Japanese].

Шевцова Г. В., 2002. Архітектурно-просторові особливості формування вулиці Хрещатик в Києві (XIX–XX ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. степеня канд. архіт. : спец. 18.00.01. Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури. 18 с.

References

Sasaki M. 2003. Kanazawa : A Creative and Sustainable City. *Policy science* 10(2), Ritsumeikan University. P. 17-30

佐々木雅幸. 創造都市への挑戦 産業と文化の息づく街へ. 一東京: 岩波書店, 2015. 309 p. (Sasaki Masayuki. Содзотоші е но чьосен. Сангьо то бунка но ікідзуку мачі е. Токіо : Ивамишьютен, 2015. 309 с.) [in Japanese].

Sasaki M. Cultural Cluster and Cityscape in Kanazawa and Yokohama. *The quarterly journal of Economic studies* 36 (1/2), 59–78, 2013–09, Osaka City University.

山出保. 沢 沢 の 気 骨 - 文化 で ま ち づ くり. 東京 東京 : 北国新聞社, 2013. 310 p. (Yamade Tamotsu. Kanazawa no kikotsu - bunka de machizukuri. - Tokyo: Iwamishyoten, 2015. 309 p.) [In Japanese].

山出保. ち ち づ くり 都市 金 沢. 一 岩波新書, 2018. 238 p. (Yamade Tamotsu. Machizukuri Toshi Kanazawa. - Ivanamishinsho, 2018. 238 p.) [In Japanese].

Shevtsova Anna, 2014. The Creative City Kanazawa: Creative Strategies for Cultural Preservation and Urban Development. Magisterial thesis of Master of Arts, Global and Area Studies. University of Wyoming, P. 117-123

Shevtsova G., 2017. Creative strategies of revitalization of the historical city of Kanazawa, Japan // *Architectural Bulletin of KNUBA*, No. 11–12. К.: КНУБА, С. 219–223.

Shevtsova GV, 2018. Modern Japanese strategies for the revitalization of small historic cities: a systematic approach and creativity // *Modern architecture of the world: collection. scientific articles Ros. acad. architecture and builds. Sciences, Research Institute of Theory and History of Architecture and Urban Planning. М.: Спб: Нестор - История, 2. Вып. XI. Р. 204–225.*

Whole Town Hagi Museum (Hagi Machijyu Hakubutsukan) [Electronic resource] Available at: <https://www.city.hagi.lg.jp/site/machihaku/h30533.html> (accessed: 05.08.2020) [in Japanese].

Onomichi IHATOV [Electronic resource] Available at: <https://ihatov.in> (accessed: 05 08 2020) [in Japanese].

Onomichi Empty Houses Regeneration Project (Onomichi Akiya Saisei Projekuto). [Electronic resource] Available at: <http://www.onomichisaisei.com/> (accessed: 05.08.2020) [in Japanese].

Water ways of Omi Hachiman no Suigo Electronic 江 八 幡 の 水 郷 [Electronic resource] Available at: <https://www.shigabunka.net/archives/119> (accessed: 05.08.2020) [in Japanese].

Town Development Company Masse (Machizukuri-kaisha Masse) [Electronic resource] Available at: <https://www.facebook.com/massee.jp/> (accessed: 05 08 2020) [in Japanese].

Shevtsova G. V., 2002. Architectural and spatial features of the formation of Khreschatyk Street in Kyiv (XIX–XX centuries): author's ref. dis. for science. degree of cand. architect. : спец. 18.00.01. Theory of architecture, restoration of architectural monuments. 18 s.

Halina Shevtsova¹, Svitlana Linda²

¹ Science doctor of Architecture, Associate Professor of the Department of Fundamentals of Architecture and Architectural Design, Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv
e-mail: shevtsova.gv@knuba.edu.ua
orcid: 0000-0002-2401-8104

² Science doctor of Architecture, Professor, Head of the Department of Design and Fundamentals of Architecture, Lviv Polytechnic National University, Lviv
e-mail: svitlana.m.linda@lpnu.ua
orcid: 0000-0001-6963-6101

HISTORICAL MODE OF ACTION AND MODERN PROCESSES OF REVITALIZATION OF ANCIENT CITIES IN JAPAN (ON THE EXAMPLE OF HAGI, ONOMICHI, AND OMI HACHIMAN)

© Shevtsova H., Linda S., 2020

The problem of preserving the historical memory of ancient historical cities is becoming particularly important today due to the strengthening globalization, which has become a driving force for the migration of people and resources to capitals and other large cities. In some small towns, this problem is successfully solved thanks to the efforts of local authorities or the active population, but in most cases, the desolation progresses.

Japan is an example of a country where the process of reviving small historical cities is successful, using various, often non-traditional, creative methods and ideas. Therefore, we chose Japan to study the experience of reviving the historical city to further apply it in Ukraine. During the study of the processes and methods of the revitalization of ancient cities in Japan, the relationship between the current driving force of revitalization and the specifics of the local historical model of their management was revealed. The study was conducted on examples of the historical cities of Hagi, Onomichi and Omi Hachiman, located in different regions of the country. These examples reveal a direct relationship between the historical model of management and the modern driving force of the revitalization in every city. It allows us to speak about the existence of the phenomenon of their stable historical mode of action, which remains relevant even now.

In the course of the study, it was found that the ratio of driving forces in the process of revitalization in the cities of Hagi, Onomichi and Omi Hachiman is fundamentally different. In Hagi's case, the role of the local administration is primary. In Onomichi, the power of local community associations, businesses, and individuals dominates. In the case of Omi Hachiman, an extremely interesting phenomenon can be traced – the local administration and the community work together to revitalize the city. The revitalization of a city can be successful regardless of who initiates it, but in Hagi, Onomichi and Omi Hachiman, there is a direct relationship between the current driving force of revitalization processes and the historical model of governance of these cities. This gives grounds to state the existence of the phenomenon of a sustainable historical mode of action in the cities of Japan, which remains relevant and is actively manifested even now.

In particular, feudal castle towns, which in the past were under direct samurai rule, are now characterized by a top-down scheme of revitalization activities, where the main driving initiative belongs to the local administration (for example, in Hagi). Port and commercial cities with a historically independent management system are currently characterized by a bottom-up revitalization scheme, where the main initiative belongs to local communities and individuals (for example, in Onomichi). Historical cities of samurai rule with well-developed trade and, accordingly, a system of self-government, today are characterized by a mixed scheme of driving forces of revitalization with mutual initiatives of both local authorities and residents (for example, in Omi Hachiman).

Key words: revitalization, Japan, ancient cities, historical mode of action, Hagi, Onomichi, Omi Hachiman.